

ПРИНЦИПИ АДМІНІСТРАТИВНОГО СУДОЧИНСТВА ТА ЇХ КЛАСИФІКАЦІЯ

Аналіз такої правової інституції як адміністративне судочинство не можливий без розгляду принципів її функціонування як основних базових правил щодо розгляду судових спорів у відповідності до процесуального законодавства.

Принципи (від лат. *Principium* - начало, основа) – це основні засади, вихідні ідеї, що характеризуються універсальністю, загальною значимістю, вищою імперативністю і відображають суттєві положення теорії вчення, науки, системи внутрішнього і міжнародного права, політичної, державної чи громадської організації [ст.235,1].

Принципами судочинства називають основні, базові правила розгляду, вирішення судових спорів, які мають зовнішній вираз в нормах процесуальних кодексів. В розрізі процесу – це найбільш загальні правила поведінки визначеного характеру, закріплені в законі, за для всіх учасників процесу, які мають загальнообов'язковий характер та забезпечуються засобами державного примусу і мають правовий механізм реалізації.

Завданням адміністративного судочинства є захист прав і свобод людини та громадянина, законних інтересів юридичних осіб у сфері публічно-правових відносин [ст. 1,2], адже, відповідними функціями такого судочинства буде реалізація дотримання гарантій процесуальних прав та процесуальних обов'язків усіма учасниками процесу.

Принципи судочинства неможливо розглядати без системної єдності, адже вони взаємодіють між собою, та взаємодоповнюють, відображаючи вимоги та потреби забезпечення адміністративного судочинства.

У юридичній науці існують різні підходи до системи принципів права та її класифікації.

Найбільш класичною є класифікація принципів судочинства на: загально-правові, галузеві та міжгалузеві.

До загальних, які є також конституційними, слід віднести: принцип: законності, верховенства права, демократичності, гладкості й прозорості, принцип публічного-правової обумовленості, рівність осіб перед законом, і судом, здійснення правосуддя тільки судом, змагальність.

Галузеві принципи – це такі принципи, що підкреслюють особливості галузі права та в свою чергу поділяються на основні принципи та принципи формування й функціонування відповідних інститутів:

- служіння органів виконавчої влади та їх апарату людині й суспільству;
- повнота прав і свобод громадян у адміністративно-правовій сфері;
- особливості втручання органів виконавчої влади в обставини життя;
- взаємної відповідальності.

Міжгалузеві – це принципи які діють відразу в кількох галузях права, такі як: незалежність суддів, здійснення правосуддя тільки судом, рівність прав учасників судового розгляду, всебічність, повнота та об'єктивність з'ясування справи.

Існують також й інші класифікації принципів адміністративного судочинства, наприклад за сутністю:

- принципи, що відображають сутність адміністративного судочинства як форми здійснення правосуддя таких як: верховенство права, законність, розподіл влади, незалежність суддів та ін.

- принципи, що відображають сутність адміністративного судочинства, як процесу, що має свої самостійні стадії таких як: правова рівність, доступність та гарантованість судового захисту, мова судочинства, гласність судового процесу та його повне фіксування технічними засобами, диспозитивність, змагальність, активна роль суду, офіційність, швидкість розгляду адміністративних справ, обов'язковість судових рішень, апеляційне та касаційне оскарження та ін.

Проблеми законодавчого закріплення принципів адміністративної юстиції потребують належного розв'язання на законодавчому рівні низки відповідних питань, серед яких: посилення юридичних гарантій прав та свобод громадян, створення дієвої організаційної та процесуальної системи захисту цих інститутів, закріплення вдосконаленого процесуального порядку правової можливості громадянина оскаржити будь-яку дію (бездіяльність) органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування та їх посадових осіб.

Наведені вище класифікації не є повними та вичерпними та мають умовний характер. Різні науковці по своєму аргументують підходи до класифікацій принципів і їх функцій в адміністративному судочинстві. Тому потрібно завжди реагувати на нові виклики в суспільстві, оскільки вони є дуже важливими для подальшого дотримання та вдосконалення національної правової бази судового захисту прав, свобод і законних інтересів осіб у сфері державного управління. Однак, оскільки законодавство яке регулює адміністративне судочинство знаходиться в стані становлення та розробки, важливо, щоб класифікація принципів не носила як занадто звужений, так і навпаки досить розширений характер.

Література

1. Юридична енциклопедія : в 6 т. / Редкол.: Ю.С. Шемученко (голова редакційної комісії) та ін. – К.: : Укр. енцикл., 2003. – Т.5. – С. 110-111.

2. Кодекс адміністративного судочинства України: за станом на 10.12.2011 р. Режим доступу на 08.01.2012 р.: <http://zakon1/rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi>.